

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ МОВНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТРЕНІНГІВ ДЛЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

ORGANIZING AND CONDUCTING LINGUISTIC AND PEDAGOGICAL TRAINING SESSIONS FOR PROSPECTIVE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS OF PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS

Статтю присвячено дослідженню сутності, змісту та особливостей організації та проведення мовно-педагогічних тренінгів в освітньому процесі закладу вищої освіти. Мовно-педагогічний тренінг визначено способом професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови до роботи у системі дошкільної освіти. Розглянуто впровадження тренінгу на заняттях з навчальної дисципліни «Педагогічні умови іншомовного розвитку дітей дошкільного віку в різновікових групах закладів дошкільної освіти». У статті доведено необхідність розвитку мотиваційної спрямованості майбутніх учителів, здобуття ними знань та педагогічних умінь за допомогою формулювання цілей вивчення курсу на основі таксономії Блума, проведення інтерактивних лекцій, залучення студентів до розроблення власних тренінгів для дітей дошкільного віку, самоаналізу досягнень. У статті наведено приклад мовно-педагогічного тренінгу, який спрямовано на підготовку учасників до здійснення навчання іноземної мови засобами арт-синтезотерапії.

Ключові слова: мовно-педагогічний тренінг, професійна підготовка, майбутній учитель іноземної мови, заклад дошкільної освіти, дитина дошкільного віку.

Статья посвящена исследованию сущности, содержания и особенностей организации и проведения лингво-педагогических тренингов в образовательном процессе учреждения высшего образования. Лингво-педагогический тренинг определен способом профессиональной подготовки будущих учителей иностранного языка к работе в системе дошкольного образования. Рассмотрены особенности проведения тренинга на занятиях по дисциплине «Педагогические условия иноязычного развития детей дошкольного возраста в разновозрастных группах учреждений дошкольного образования». В статье доказана необходимость развития мотивационной направленности будущих учителей, получения ими знаний

и педагогических умений с помощью формулировки целей изучения курса на основе таксономии Блума, проведения интерактивных лекций, привлечения студентов к разработке собственных тренингов для детей дошкольного возраста, самоанализа достижений. В статье приведен пример лингво-педагогического тренинга, направленного на подготовку участников к осуществлению обучения иностранного языка средствами арт-синтезотерапии.

Ключевые слова: лингво-педагогический тренинг, профессиональная подготовка, будущий учитель иностранного языка, учреждение дошкольного образования, ребенок дошкольного возраста.

The article is devoted to the study of essence, content and peculiarities of organising and conducting linguistic and pedagogical training sessions in higher education institutions. The linguistic and pedagogical training has been defined as a method to prepare prospective foreign language teachers for a career in the system of preschool education. The peculiarities of conducting training sessions at the lessons of the academic discipline "Pedagogical conditions of foreign language development of preschool children in different age groups of pre-school education institutions" have been considered. Developing motivational orientation of prospective teachers, encouraging them to acquire knowledge and pedagogical skills has been achieved by formulating the learning objectives on the basis of Bloom's taxonomy, conducting interactive lectures, engaging students to plan and implement their own training sessions for preschool children and assess their own achievements. An example of linguistic and pedagogical training aimed at preparing participants for foreign language teaching by means of art synthesis therapy has been provided.

Key words: linguistic and pedagogical training, professional training, prospective foreign language teacher, preschool education institution, child of pre-school age.

УДК 37.211.24

Басенко Г.М.,
старший викладач
кафедри англійської філології
Маріупольського державного
університету

Постановка проблеми у загальному вигляді. Відомо, що розвиток та функціонування системи раннього навчання іноземної мови сприяє забезпеченню якості загальної освіти. У зв'язку із цим необхідною є професійна підготовка вчителів іноземної мови для закладів дошкільної освіти (далі – ЗДО), які здатні здійснювати суб'єктно-орієнтоване навчання й виховання, формування іншомовної комунікативної компетенції дітей дошкільного віку разом з іншими компетенціями, розвиток яких, згідно із Базовим компонентом дошкільної освіти, уможливить збалансованість набутих знань,

умінь, навичок, сформованих бажань, інтересів, намірів та особистісних якостей і вольової поведінки дитини, підготує її до самостійної й конструктивної діяльності в різних соціальних і життєвих ситуаціях [5, с. 4]. У Маріупольському державному університеті здійснюється підготовка фахівців для галузі дошкільної освіти. Так, студенти, що навчаються за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта», набувають кваліфікацію вчителя іноземної мови в дошкільних закладах. У процесі навчання відбувається вивчення спеціально орієнтованих дисциплін, а саме «Методика навчання іноземної

мови дітей дошкільного віку», «Педагогічні умови іншомовного розвитку дітей дошкільного віку в різновікових групах ЗДО», «Психологічні основи засвоєння іноземної мови» тощо, а формування практичних навичок студентів закріплюється під час проходження ними педагогічної практики за спеціалізацією «Іноземна мова». У процесі професійної підготовки в закладі вищої освіти (далі – ЗВО) майбутній педагог має опанувати принципово інші, інноваційні, в порівнянні з традиційними методи організації навчально-виховного процесу, тому актуальними є питання проведення мовно-педагогічних тренінгів для майбутніх учителів іноземної мови ЗДО.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичні та методичні засади підготовки вчителів іноземної мови для системи дошкільної освіти висвітлено в наукових працях О. Бігич, С. Будака, Ю. Вауліної, К. Віттенберг, Л. Петько, І. Шевченко, Т. Шкваріної та інших. Спільним у дослідженнях є те, що модель професійної підготовки вчителя потребує відповідного організаційно-методичного забезпечення. У зв'язку із цим педагогічно цінними є рекомендації Т. Джаман та Ю. Троцької щодо необхідності розроблення методичної системи роботи для підготовки майбутнього вчителя іноземної мови дошкільного закладу, в основі якої лежить рефлексивний підхід. Для його реалізації студенти мають здобути знання про себе та усвідомлення себе в ролі вчителя, предмет викладання, методики викладання та специфіки навчання, вікові можливості учнів, про дошкільний навчальний заклад та соціальну ситуацію [2, с. 41]. Поділяємо точку зору О. Стуліки, котра серед одних із головних завдань підготовки визначає розвиток індивідуального стилю діяльності майбутнього викладача іноземної мови дошкільної ланки освіти. Дослідниця справедливо зазначає, що необхідним є пошук технологій навчання, які б впливали на формування здатності до професійного зростання студентів [6, с. 272]. На думку закордонних дослідників Х. Куртейн та К. Дальберг [7], вчителів іноземної мови необхідно опанувати стратегії, методи та прийоми для забезпечення зв'язку між іноземною та рідною мовами, розвитку мовної грамотності дитини, її умінь іншомовного спілкування.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На наш погляд, проблема організаційно-методичного забезпечення професійної підготовки вчителя іноземної мови ЗДО є дослідженою не повною мірою, зокрема питання організації та проведення мовно-педагогічних тренінгів у процесі вивчення студентами професійно-орієнтованих дисциплін.

Мета статті полягає у вивченні сутності, змісту та особливостей організації та проведення мовно-педагогічних тренінгів для майбутніх учителів іноземної мови закладів дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи сутність поняття «мовно-педагогічний тренінг» спираємося на його визначення Н. Мараховською, яка розуміє його як метод активного навчання, який спрямований на формування іншомовної комунікативної компетенції викладачів та їх професійну самореалізацію засобами іноземної мови, а також збагачення їх власного педагогічного інструментарію [5, с. 320]. Послуговуємося рекомендаціями авторки щодо етапів проведення інтегрованих тренінгів [4, с. 475-476]. Доцільним є розглянути приклад мовно-педагогічного тренінгу, котрий проводимо на заняттях з навчальної дисципліни «Педагогічні умови іншомовного розвитку дітей дошкільного віку в різновікових групах ЗДО». Дана дисципліна є вибірковою для студентів 3-го року навчання ОС «Бакалавр» та складається із 2-х кредитів (60 годин). На етапі налаштування ознайомлюємо студентів із цілями вивчення курсу, котрі формулюємо на основі таксономії Блума. Так, наприкінці його вивчення майбутні вчителі іноземної мови повинні:

- усвідомлювати особливу роль дошкільного дитинства як сенситивного періоду опанування іноземної мови;
- розуміти особливості іншомовного розвитку дітей дошкільного віку;
- виявляти фактори, що прискорюють або утруднюють процес іншомовного розвитку дітей дошкільного віку;
- знати та впроваджувати наявні педагогічні прийоми іншомовного розвитку дітей дошкільного віку у власній практиці викладання іноземної мови у ЗДО;
- створювати та реалізовувати власні педагогічні умови, які сприяють успішності навчання, максимальному розкриттю внутрішніх ресурсів дітей дошкільного віку, їх самореалізації на основі переосмислення традиційних методів навчання, загальних педагогічних технологій.

На етапі *активізації знань* відбувається презентація та первинне закріплення нового матеріалу в процесі проведення лекцій. Серед тем, що мають засвоїти студенти, є наступні:

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади іншомовного розвитку дітей дошкільного віку.

Тема 1. Особливості іншомовного розвитку дітей дошкільного віку. Психолого-педагогічна підготовка вчителя іноземної мови до іншомовного розвитку дітей дошкільного віку.

Тема 2. Вікові психофізіологічні особливості дітей дошкільного віку, розвиток психічних процесів на заняттях з іноземної мови.

Тема 3. Питання самореалізації дитини в процесі навчання іноземної мови. Акмеологічні засади самореалізації.

Змістовий модуль 2. Методологічні засади іншомовного розвитку дітей у різновікових групах ЗДО.

Тема 1. Індивідуалізація процесу навчання іноземної мови.

Тема 2. Розробка індивідуальної освітньої траєкторії дитини в процесі навчання іноземної мови.

Тема 3. Впровадження тренінгових технологій на заняттях з іноземної мови. Проведення акмеологічного тренінгу.

Відомо, що під час проведення лекцій закладаються основи розуміння майбутніми фахівцями сутності теоретичних знань з навчальної дисципліни, формується їх особистісно-смісловне ставлення до тих чи інших питань. Проте для того, щоб уникнути пасивного, некритичного слухання студентами змісту лекцій, надаємо перевагу проведенню їх нестандартних типів, зокрема інтерактивних лекцій, що відбивають сутність тренінгу. Наприклад, *сократична* лекція спрямована на засвоєння студентами змісту нового матеріалу на основі екстраполяції попередніх знань. Викладач поділяє аудиторію на невеличкі групи та дає кожній з них аркуш з послідовними запитаннями для того, щоб студенти змогли визначити тему та зміст лекції. Аркуші містять відкриті та закриті питання, незавершені твердження тощо.

На етапі *розвитку вмінь*, котрий реалізується на семінарських (практичних) заняттях, студенти опановують комплекс умінь, необхідних для роботи в різновікових групах ЗДО, виконуючи наступні завдання: 1) схарактеризуйте особливості розвитку психічних процесів дитини дошкільного віку; 2) розробіть та презентуйте навчально-методичне забезпечення розвитку психічних процесів дитини дошкільного віку в процесі навчання іноземної мови; 3) розкрийте особливості впровадження акмеологічного підходу на заняттях з іноземної мови у ЗДО; 4) наведіть способи організації навчання іноземної мови на засадах акмеології; 5) розкрийте особливості впровадження індивідуального підходу на заняттях з іноземної мови у ЗДО; 6) розробіть індивідуальну освітню програму з вивчення іноземної мови для дитини дошкільного віку; 7) запропонуйте систему вправ та завдань для навчання за індивідуальною освітньою траєкторією; 8) розкрийте актуальність та доцільність проведення навчального заняття з іноземної мови у формі тренінгу; 9) запропонуйте систему вправ та завдань для тренінгового заняття; 10) підготуйте фрагмент тренінгу з іноземної мови.

Важливим на цьому етапі є ознайомлення студентів з навчальною програмою з іноземної мови (англійської, італійської) для дітей дошкільного віку засобами арт-синтезтерапії "Creative Language Laboratory for Preschool Children"/"Laboratorio Creativo per Piccini", яка розроблена викладачами Маріупольського державного університету Н. Мараховською та Г. Трифоновою для ЗДО. Розроблення програми зумовлено необхідністю впровадження методів творчого самовираження

особистості, дитини дошкільного віку, її всебічного розвитку за допомогою різних видів мистецтва. Комплексне впровадження методів арт-терапії на заняттях з іноземної мови сприяє, за словами авторів, посиленню уваги до внутрішнього світу дитини, її самопізнанню, створенню атмосфери довіри між нею та вчителем [3].

Завданням студентів є розробити та представити фрагмент арт-терапевтичного тренінгу на основі зазначеної вище програми, котрий доцільно впроваджувати на заняттях з іноземної мови у ЗДО. Майбутні вчителі презентують власні розробки та програють елементи тренінгу з іншими учасниками, котрі виконують роль учнів. Студенти розробляють фрагмент тренінгу відповідно до певного тематичного циклу: «Знайомство. Інформація про себе», «Дикі тварини та домашні улюбленці», «Улюблені іграшки та ігри», «Родина», «Кольори. Лічба», «Що ти вмієш робити?», «Що ти любиш?», «Погода та пори року», «3 Днем народження», «Який я? Який ти? Який він/вона?», й на основі представленого в програмі іншомовного матеріалу планують й реалізують певний етап тренінгу з іноземної мови на засадах арт-синтезтерапії (казко-, ігро-, драма-, ізо-, та музикотерапії). Наприклад, при вивченні теми «Дикі тварини та домашні улюбленці» майбутній вчитель іноземної мови показує, як формувати необхідні мовленнєві вміння дітей дошкільного віку за допомогою ізотерапії, котра ґрунтується на застосуванні методів образотворчого мистецтва. Учитель забезпечує засвоєння учнями нової лексики за допомогою малювання: заповнення робочих аркушів: *match and colour, draw lines, join the dots, cut and paste* та створення власних творчих продуктів: *draw your pet/make a clay model of your pet* (див. рис. 1).

На *підсумковому* етапі мовно-педагогічного тренінгу майбутні вчителі іноземної мови аналізують його хід та власні досягнення. Учасники визначають свої сильні та слабкі сторони, складають програму подальшого саморозвитку. Опитування студентів виявило наступні переваги тренінгу: учасники почувалися вільно, долали власні психологічні та комунікативні бар'єри, що дало змогу краще запам'ятати навчальний матеріал та розвинути педагогічні уміння, зокрема вміння нестандартно, творчо мислити, самооцінка та впевненість у своїх силах підвищувались, формувалася активна позиція суб'єктів педагогічної діяльності.

Висновки. Таким чином, організація та проведення в умовах освітнього процесу ЗВО мовно-педагогічного тренінгу як способу професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови закладів дошкільної освіти передбачає дотримання послідовних етапів. Під час їх реалізації відбувається розвиток мотиваційної спрямованості майбутнього вчителя на здійснення навчання іноземної

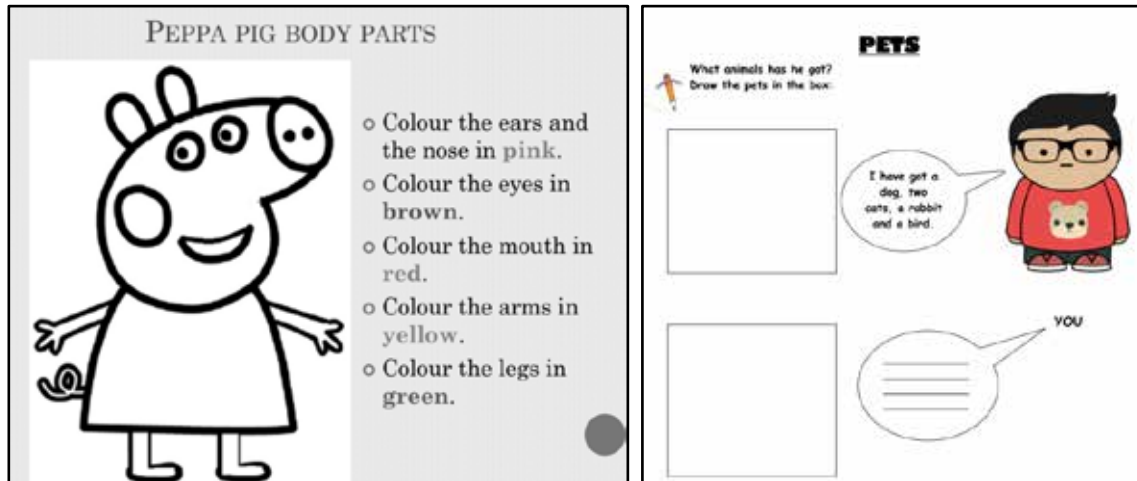

Рис. 1. Робочі аркуші для реалізації методу ізотерапії

мови дітей дошкільного віку на основі варіювання методів і засобів навчання, збагачення теоретичних знань зі створення оптимальних педагогічних умов іншомовного розвитку дітей та формування вмінь із планування та впровадження тренінгів (акмеологічних, арт-терапевтичних) на заняттях з іноземної мови у ЗДО.

Перспективами подальших досліджень є вивчення можливостей організації та проведення мовно-педагогічних тренінгів для студентів інших спеціальностей педагогічного профілю, зокрема майбутніх учителів іноземної мови початкової ланки освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Богуш А.М. та ін. Київ: Видавництво, 2012. 26 с.
2. Джаман Т.В., Троцька Ю.В. Педагогічна рефлексія як засіб формування системи наступності у підготовці майбутнього вчителя іноземної мови в системі «ДНЗ – початкова школа». *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ*. 2015. Вип. 1. С. 37–44.
3. Мараховська Н.В., Трифонова Г.В. Навчальна програма з іноземної мови (англійської, італійської)

для дітей дошкільного віку засобами арт-сінтезтерапії “Creative Language Laboratory for Preschool Children”/ “Laboratorio Creativo per Piccini”. Маріуполь: МДУ, 2016. 26 с.

4. Мараховська Н.В. Проведення інтегрованого тренінгу з дисциплін гуманітарного циклу з метою професійної самореалізації майбутнього вчителя. *Молодий вчений*. 2017. № 1 (41). С. 474–477.

5. Мараховська Н.В. Упровадження мовно-педагогічного тренінгу з метою підготовки викладачів фахових дисциплін до проведення занять іноземною мовою. *Актуальні проблеми науки та освіти: зб. матеріалів XX підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ*. Маріуполь: МДУ, 2018. С. 319–322.

6. Стуліка О.Б. Удосконалення мнемічних та іншомовних здібностей майбутніх викладачів іноземної мови дошкільної ланки освіти засобами розвивальної програми. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія «Психологічні науки»*. 2013. Т. 2. Вип. 11. С. 272–276.

7. Curtain H., Dahlberg C. A. Languages and Children: Making the Match, New Languages for Young Learners, Grades K-8 (4th Edition). London: Pearson, 2008. 528 p.